การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนทักษะนาฏศิลป์ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา

นางภิส์พิมพ์ พันธุ์โยศรี
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสตรีศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	**หน้า**
บทนำ	1
ความเป็นมาของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า	2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	2
การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)	2
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงลึก	2
ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงลึก	3
รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก	5
วิธีการดำเนินการศึกษา	8
กลุ่มเป้าหมาย	8
เครื่องมือในการวิจัย	8
การเก็บรวบรวมข้อมูล	8
ผลการวิจัย	8
ข้อเสนอแนะ	8
บรรณานุกรม	9

ชื่องานวิจัย การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนทักษะนาฏศิลป์โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา

ชื่อผู้วิจัย นางภิส์พิมพ์ พันธุ์โยศรี

ปีการศึกษา 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนของนักเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนมีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนมีผลการสอบ ในครั้งต่อไป ให้ได้คะแนนเกินครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning แบบบันทึกคะแนนสอบปฏิบัติ และแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยเน้น ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 5/15 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 โรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 36 คน โดยนักเรียนมีผลสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน และกิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจ ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ช่วยสร้างความสามัคคี รู้จักแก้ปัญหา และมีความสุขในการเรียน

ชื่อเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนทักษะนาฏศิลป์ โดยการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา

ชื่อผู้วิจัย นางภิส์พิมพ์ พันธุ์โยศรี

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569

ความเป็นมาของการวิจัย

จากการที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้สอนวิชาศิลปะ 3 สาระนาฏศิลป์ ศ32101 ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องปฏิบัติและฝึกทักษะนาฏศิลป์ นักเรียนจะรู้สึกเบื่อหน่ายได้ง่าย ข้าพเจ้าได้สังเกตการเรียนการสอน พบว่า จากการที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนในชั้น หลังจากการสอนครูได้ประเมินผล โดยการมอบหมายให้ฝึกปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ และแบบทดสอบ พบว่านักเรียนบางคนไม่สามารถปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ได้ และทำข้อสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้น เกิดจากการที่นักเรียนบางคนเรียนรู้ได้ช้า และมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน ข้าพเจ้าจึงได้หาวิธีการที่จะจูงใจให้นักเรียนมีความสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning นั้น เป็นวิธีการที่ช่วยสนับสนุนวิธีการดังกล่าวได้ทางหนึ่ง โดยให้เพื่อนได้มีบทบาทสำคัญในการเรียน เพื่อนและกลุ่มมีอิทธิพลในการสร้างความสนใจ จูงใจ และการยอมรับของเพื่อนด้วยกัน ซึ่งการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การทำกิจกรรมกลุ่ม การเรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือการเรียนร่วมกัน มีประโยชน์ ดังนี้

1. นักเรียนได้รับประโยชน์จากเพื่อนและมีโอกาสได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาหลายวิธี
2. นักเรียนที่เรียนเก่งมีโอกาสขยายความรู้ให้เพื่อนฟังได้ และช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อนได้
3. ทำให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสังคมและรู้สึกชอบโรงเรียนมากยิ่ง ขึ้น
4. นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น มีความสัมพันธ์กันเป็นอันดี แม้จะมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ได้ช่วยกันแก้ปัญหาซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะทางชีวิตที่สำคัญ
5. ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนานน่าเรียน
6. ทำให้นักเรียนกล้าพูดกล้าซักถาม และกล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าเพื่อนในชั้น
7. ช่วยครูในการสอนและควบคุมชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบActive Learning จะใช้วิธีการการเรียนที่หลากหลาย ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยกำหนดให้มีนักเรียนที่เก่งเป็นแกนนำของกลุ่ม คอยช่วยเหลือ แนะนำ อธิบายหัวข้อต่างๆ ที่เพื่อนในกลุ่มไม่เข้าใจ คอยติดตามช่วยเหลือจนเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ความสนิทสนม และใกล้ชิดของกลุ่มทำให้ผู้มีปัญหามีความรู้สึกเกิดการยอมรับ อยากพัฒนาเอง จนส่งผลให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนทักษะนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษาให้นักเรียนทุกคนดีขึ้น

เอกสารเกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ ศึกษาโดยแยกออกเป็นเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

- ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
- ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
- รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

การจัดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะที่สำคัญและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและโลกนั้น ต้องมีแนวการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ เชิงรุก Active learning เพื่อผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการศึกษา ไทย 4.0

- **ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก**

Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism (Cooperstein and Kocevar-Weidinger, 2004) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เดิมมีความสำคัญต่อการสร้าง ความรู้ใหม่ของผู้เรียน นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า Active Learning เอาไว้โดยนักการศึกษาของประเทศไทยใช้คำภาษาไทยคำว่าการเรียนเชิงรุก แทน Active Learning ซึ่งมีการนิยามความหมายดังต่อไปนี้

Bonwell (2003) กล่าวว่า Active & Learning หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติและสร้างความรู้จากจากการลงมือปฏิบัติจริงในระหว่างการเรียนการสอน ส่งผลให้ ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

Prince (2004) กล่าวว่า การเรียนเชิงรุก หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม พฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้ใช้ ทักษะการพูด ฟัง อ่านเขียน และไตร่ตรองความคิด

Felder and Brent (2009) กล่าวว่า Active Learning หมายถึง กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ผู้เรียนทุกคนได้ถูกเรียกให้ทำสิ่งต่างๆ นอกเหนือจากการนั่งดู ฟัง และ จดบันทึกอย่างเดียว

จรรยา ดาสา (2552) กล่าวว่า การเรียนเชิงรุก คือการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนมีส่วน

ร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้ เดิมและความรู้ใหม่จากการได้คิด ได้ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอน

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555) การเรียนเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ ลดกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาความคิด ระดับสูง เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย และเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนเป็นหลัก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) อธิบายว่า Active Learning คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินในการจัดกิจกรรมการรู้เพื่อสร้าง ความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและ ทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การเรียนเชิงรุกหรือการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ ใหม่จากการมีปฏิบัติสัมพันธ์และเชื่อมโยงจากความรู้เดิมด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

- **ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก**

มีนักการศึกษาได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ไว้ดังนี้

เชงเคอร์ กอส และเบิร์นสไตน์ (Shenker; Goss; & Bearstein. 1996) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง และพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน

2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว

3) ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน

4) เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน

5) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล การนำไปใช้

6) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่าง รวดเร็ว

ซิลเบอร์แมน (Silberman. 1996) กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1) มีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นและยังเป็นการสร้างการ ร่วมมือกันและการมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2) มีการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียน

3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

บุหงา วัฒนะ (2546 : 33) ได้อธิบายว่า การที่จะตัดสินว่าเป็นการจัดการเรียนรู้เชิง รุกได้ก็ต่อเมื่อ

1) มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

2) มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3) บรรลุผลสำเร็จทางด้านวิชาการ

4) เกิดทักษะการคิดสื่อสารระหว่างกัน

5) มีการพัฒนาทักษะกระบวนการการคิดไปสู่ในระดับที่สูงขึ้น

6) เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้

ศักดา ไชกิจภิญโญ (2548: 12) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วย ลักษณะต่อไปนี้

1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

2) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3) ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล 4) ผู้เรียนมีทัศนคติอยากเรียนรู้ เช่น กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2551 : 2) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับการ แก้ปัญหาตามสภาพจริง (Authentic situation)

2) จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด การวางแผน การยอมรับ การ ประเมินผล และการน าเสนอผลงาน

3) บูรณาการเนื้อหารายวิชา เพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่างๆ ที่แตกต่างกัน 4) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการท างานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) 5) ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม (Group processing)

6) จัดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน (Peer assessment)

สัญญา ภัทรากร (2552: 17) ได้สรุปหลักการของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ควรมีลักษณะดังนี้

1) ผู้เรียนมีการทำงานเป็นกลุ่ม

2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

3) ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4) ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

5) ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

6) ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิด และเขียนอย่างกระตือรือร้น

7) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

8) ผู้เรียนมีการใช้วัสดุของจริงที่ผู้สอนจัดทำให้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานหรือแก้ปัญหา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning นั้นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียน อย่างหลากหลาย เช่น กระบวนการ กลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึก ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน

ทำเองจนสำเร็จตามเป้าหมาย มีการพัฒนาความคิดให้แก่ ผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้น ซักถามระดมความคิด โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

1) สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง

2) กิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง

3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน

4) ผู้เรียนสามารเปรียบเทียบงานกับชีวิตจริง

5) ผู้เรียนสามารถสร้างสถานการณ์ตามที่ผู้สอนกำหนด

6) ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

จากการศึกษาลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่นักการศึกษาเสนอไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรมีลักษณะดังนี้

1) ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง

5) สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง

6) ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

7) ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้

8) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

กรวยแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning)

การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีโอกาส ลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า การเรียนรู้ที่ เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการ เรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่ เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำ ในระบบ ความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า

- กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

1) ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิด ความรู้ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือ สร้างสรรค์ สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ได้ร่วม อภิปราย ให้ฝึกทักษะการสื่อสาร ท าให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็น 70%

2) การนำเสนอผลงานทางการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึก ปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ จะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90%

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน(Active Learning) ครอบคลุมวิธี การจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี ดังนี้

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นวิธีการ จัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ในปลายศตวรรษที่ 20 ที่เรียกว่าการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) ซึ่ง "ใช้กิจกรรมเป็นฐาน" หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นที่ตั้ง

เพื่อที่จะฝึกหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด

1.1 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ดังนี้

1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด

2) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนเองมากกว่าการฟังผู้สอนใน ห้องเรียนและการท่องจำ

3) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ท า ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียนอีกด้วย

4) ได้ผลลัพธ์ในการถ่ายทอดความรู้ใกล้เคียงกับการเรียนรู้รูปแบบอื่นแต่ ได้ผลดีกว่าในการพัฒนาทักษะด้านการคิดและการเขียนของผู้เรียน

5) ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบนี้มากกว่ารูปแบบที่ผู้เรียน เป็นฝ่ายรับความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning)

6) มุ่งเน้นความรับผิดชอบของผู้เรียนในการเรียนรู้โดยผ่านการอ่าน เขียน คิด อภิปราย และเข้าร่วมในการแก้ปัญหา และยังสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามลำดับขั้น การเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

1.2 หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ดังนี้

1) ให้ความสนใจที่ตัวผู้เรียน

2) เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติที่น่าสนใจ

3) ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก

4) ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียน

5) ไม่มีการทดสอบแต่ประเมินผลจากพฤติกรรม ความเข้าใจ ผลงาน

6) เพื่อนในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมการเรียน

7) มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิด และเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง

1.3 ประเภทของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

กิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีใช้กิจกรรมเป็นฐานมีหลากหลายกิจกรรม การนำมาใช้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนั้นๆ ว่ามุ่งให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือพัฒนาในเรื่องใด โดยทั่วไป สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ คือ

1) กิจกรรมเชิงสำรวจ เสาะหา ค้นคว้า (Exploratory) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวม สั่งสมความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะ

2) กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Constructive) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวม สั่งสมประสบการณ์โดยผ่านการปฏิบัติ หรือการท างานที่ริเริ่มสร้างสรรค์

3) กิจกรรมเชิงการแสดงออก (Expressional) ได้แก่กิจกรรมที่เกี่ยวกับ การนำเสนอ การเสนอผลงาน

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่นิยมใช้

1) การอภิปรายในชั้นเรียน (class discussion) ที่กระทำได้ทั้งในห้องเรียน ปกติและการอภิปรายออนไลน์

2) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

3) กิจกรรม “คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน” (think-pair-share)

4) เซลการเรียนรู้ (Learning Cell)

5) การฝึกเขียนข้อความสั้นๆ (One-minute Paper)

6) การโต้วาที (Debate)

7) บทบาทสมมุติ (Role Play)

8) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ (Situational Learning)

9) การเรียนแบบกลุ่มร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative learning group)

10) ปฏิกิริยาจากการชมวิดิทัศน์ (Reaction to a video)

11) เกมในชั้นเรียน (Game)

12) แกลเลอรี่ วอล์ค (Gallery Walk)

13) การเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching)

วิธีดำเนินการวิจัย

- กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 36 คน

- เครื่องมือในการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active learning
2. แบบบันทึกคะแนนสอบปฏิบัติ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

- การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะเฟ้นหานักเรียนที่มีทักษะนาฏศิลป์เก่ง และมีความรับผิดชอบ มีลักษณะเป็นผู้นำมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม

2. ครูผู้สอนชี้แจงการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยหลังจากครูสอนในแต่ละครั้งก็จะมอบหมายให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยนักเรียนนั่งทำแบบฝึกหัดระดมสมองช่วยกันคิดหาวิธีการฝึก หากสมาชิกในกลุ่มไม่เข้าใจ ผู้ที่เข้าใจก็จะช่วยกันอธิบายจนเพื่อนเข้าใจ หากสมาชิกในกลุ่มยังไม่เข้าใจก็จะปรึกษาครูผู้สอน

3. ครูสังเกตการทำกิจกรรมของกลุ่ม การช่วยกันแก้ปัญหา ความสนใจ และความตั้งใจของสมาชิกในกลุ่ม

4. สังเกตผลการฝึกทักษะว่าดีขึ้นหรือไม่

5. สังเกตการประเมินตามสภาพจริงในแต่ละครั้ง

6. วัดผลการเรียนเมื่อสิ้นบทเรียน

ผลการวิจัย

ผลจากการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มาใช้ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์) พบว่า นักเรียนมีพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและมีทักษะนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/15 โรงเรียนสตรีศึกษา นักเรียนทุกคนมีผลการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ผ่านทุกคน และกิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจ ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น อีกทั้งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ช่วยสร้างความสามัคคี รู้จักแก้ปัญหาร่วมกัน เรียนนาฏศิลป์อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนจะต้องคอยติดตามดูแล การปฏิบัติงานกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
2. ควรเป็นหาหัวหน้ากลุ่มที่มีทักษะนาฏศิลป์ที่เก่ง และมีคุณภาพจริงๆ
3. ครูผู้สอนจะต้องคอยให้แรงเสริมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง
4. ครูผู้สอนควรแจ้งผลการประเมินทุกครั้งเพื่อกลุ่มจะได้ปรับปรุงและพัฒนาตัวเองในจุดที่ยังด้อย

บรรณานุกรม

จรรยา ดาสา. (2552). 15 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนเชิงรุก. นิตยสาร สสวท. : 36(163): 72-76.

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2552). การเรียนเชิงรุก (Active Learning). (Online) Availble: http://pirun.ku.ac.th.

บุหงา วัฒนะ. (2546). Active Learning. วารสารวิชาการ. 6(9): 30-34.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553). แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.กรุงเทพฯ.

ศักดา ไชกิจภิญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้Active Learning. นวัตกรรมการเรียน การสอน. 2(2): 12-15.

Bonwell, C.C. (2003). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom (Online) Availble www.active-learning-site.com.

Felder, R. M. and Brent, R. (2009). Active Learning: An Introduction. (online) Available:http://www4.ncsu.edu/unity/lockers/users/f/felder/bublic/Papers/ALpaper (ASQ).pdf.

Prine, M. (2004). Does Active Learning Work? A Riview of the Research. Journal of Engineering Education. 93(3), 223-232.

Silberman, M. (1996). Active Learning. Boston: Allyn & Bacon.

Shenker, J. I.; Goss, S. A; & Bernstein, D.A. (1996). Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Acting Learning in the Classroom. Retrieved September 22, 2011, from http://s.psych/uiuc,edu/-jskenker/active.html.